

Reykholti, 30. apríl 2019
1812008 AS

Efni: Umsögn vegna stofnunar þjóðgarðs á miðhálendi Íslands, tillaga varðandi stjórnunar- og verndaráætlun.

Eftirfarandi er umsögn Bláskógabyggðar vegna tillögu að texta um helstu áherslur stjórnunar- og verndaráætlun.

Farið verður yfir textann lið fyrir lið í sömu röð og fram kemur í tillöggunni:

Samráð:

Ítrekað er það sem fram hefur komið á samráðsfundum, að það sé miður að samráðið snúi ekki um hvort yfirlöguð skuli stofna þjóðgarð út frá kostum þess og göllum, heldur aðeins um hvernig það skuli gert. Er það mat Bláskógabyggðar að ákvörðun um hvort stofna skuli miðhálendisþjóðgarð hefði átt að fá rýni í samráði við hagaðila á upphafsstigum málsins.

Af hálfu Bláskógabyggðar er tekið undir það sem fram kemur í kaflanum um samráð, að nauðsynlegt er að viðhafa enn frekara samráð þegar kemur að útfæsrlu sjálfrar stjórnunar- og verndaráætlunarinnar.

Framsetning og inntak:

Af hálfu Bláskógabyggðar er tekið undir það sjónarmið að heiti áætlunarinnar vísi til hugtakanna „samráðs“ og „nýtingar“, í stað þess að snúast aðeins um „stjórnun“ og „vernd“. Það væri meira í anda þeirra áherslna sem Bláskógabyggð hefur lagt á viðtækt samráð og samvinnu við heimamenn.

Dreifstýring/vald heimamanna:

Af hálfu Bláskógabyggðar er ítrekað það sjónarmið að nauðsynlegt sé að fulltrúar sveitarfélaga verði beinir þátttakendur í stjórnun og skipulagi miðhálendisþjóðgarðs. Gætt verði að því að þegar mállefni sem heyra undir einstök sveitarfélög eru til umfjöllunar þá verði fulltrúi frá viðkomandi sveitarfélagi þátttakandi í ákvarðanatöku, en ekki einungis aðili sem er fulltrúi margra sveitarfélaga. Þá verði gert að skilyrði að áætlunin þurfi samþykki hvers sveitarfélags fyrir sig. Er það mjög mikilvægt í ljósi þeirrar áherslu sem er lögð á að skipulagsvald sveitarfélaga verði í engu skert.

Vernd náttúru/ og menningarminja svæðisins:

Bláskógabyggð er hlynnt náttúruvernd á miðhálendinu og hafa félagasamtök, bændur, sveitarfélagið og aðrir aðilar lagt mikið framlag til verndunar náttúru, varðveislu minja, merkinga o.fl. á svæðinu. Af hálfu Bláskógabyggðar er lögð rík áhersla á það að þekking og reynsla heimamanna verði nýtt við svæðisskiptingu verndar innan þjóðgarðs, og náið samráð verði haft um markmið verndar á hverju svæði. Bláskógabyggð ítrekar fyrri ábendingar um að þversagnir liggja í þeim rökstuðningi sem færður hefur verið fram fyrir stofnun miðhálendisþjóðgarðs, sem varða þjóðhagslega hagkvæmni út frá því að vörumerkið þjóðgarður laði að sér ferðamenn,

þeim fylgi kröfur um aukið aðgengi og bætta þjónustu og þar af leiðandi meiri mengun og ágangur á náttúruna, sem þurfi að vernda. Í skýrslu Umhverfisstofnunar um losun gróðurhúsalofttegunda kemur fram að losun jókst um rúm 2% á milli áranna 2016 og 2017 og að stór hluti losunarinnar sé vegna neyslu og ferðamanna.

Aðgengi og almannaréttur:

Ítrekuð er ábending að framan um að aukin umferð ferðamanna, sem talin er meðal kosta varðandi stofnun þjóðgarðs, getur haft veruleg áhrif á þolmörk svæða. Varðandi aðgengi er bent á að allir, sem áhuga hafa haft, hafa notið fulls aðgengi að hálandi Íslands og enginn staðið í veki fyrir því að fólk njóti þar útvistar eða leggi viðkomandi sveitarfélögum og heimafólki lið í verndun þessss. Landsmenn hafa geta nýtt sér þjónustu og uppbyggingu á hálandinu án þess að hafa þurft að koma að kostnaði við þá uppbyggingu, sem að verulegu leyti hefur verið kostuð af heimamönnum og unnin með sjálfboðaliðastarfí þeirra. Ljóst er að fjármagn til þessara þátta mun í auknum mæli verða að koma úr ríkissjóði, verði þjóðgarðsáform að veruleika.

Atvinnustefna:

Tekið er undir það að atvinnustefna þurfi að vera fullmótuð áður en þjóðgarður tekur til starfa. Mikilvægt er að víðtækt samráð verði haft við sveitarfélög og aðra hagaðila við þá vinnslu. Í þessu samhengi er bent á að umtalsverðar eignir sveitarfélaga, veiðifélaga og annarra aðila eru á miðhálendinu. Sumar þessara eigna eru grundvöllur atvinnustarfsemi, auk þess að nýtast við smölun og önnur erindi sem sinnt er á hálandinu. Mikilvægt er að skýrt sé hvernig farið verði með þessar eignir við stofnun miðhálendishjóðgarðs, svo sem hvort aðrar málsmeðferðarreglur verða en þær sem nú er unnið eftir á grundvelli laga um þjóðlendur. Verða þessar eignir t.d. andlag eignarnáms?

Samstarf/samningar við heimaaðila:

Af hálfu Bláskógabyggðar er því fagnað að viðurkennt skuli vera það mikilvæga starf sem unnið er af heimamönnum víða innan miðhálendisins. Mikilvægt er að skyrar verði kveðið á um möguleika til að gera samninga um samstarf eða umsjón á tilteknum svæðum, fremur en að tala um að skoða hvort þróa megi leiðir í þá átt.

Nytjaréttur á hálandinu:

Mikilvægt er að ljóst sé strax í upphafi hvernig réttindum verð fyrirkomið, sbr. athugasemd við kaflann um atvinnustefnu. Ekki er nægilegt skýrt kveðið á um þetta með orðalaginu „verði stefnt að því að viðhalda réttindum sem nú þegar eru tryggð í þjóðlendum, s.s. fyrir sveitarfélög og/eða aðra aðila sem stunda atvinnurekstur eða kunna að hafa áform um slíkt“. Kveða þarf á um þetta með skýrari hætti, þannig að ljóst sé að réttindin haldist.

Samgöngur á hálandi:

Vísað er til athugasemdar varðandi aðgengi og almannarétt varðandi þolmörk svæða og áhrif aukinnar umferðar ferðamanna.

Öryggismál og vöktun:

Afar mikilvægt er að huga að öryggismálum hvað varðar t.d. björgun og aðstoð við ferðafólk á hálandinu og að áætlanir um útfærslu liggi fyrir tímanlega áður en hafin

verður sú vegferð að gera hálendið að fjölmennum ferðamannastað út á vörumerkið „þjóðgarður“. Björgunarstarfi er að verulegu leyti sinnt af sjálfboðaliðum og gefur auga leið að leit og björgun á hálendinu er mun erfiðara viðfangsefni en leit og björgun í byggð, auk þess sem aukinn ferðamannastraumur í byggð hefur þegar reynt verulega á þolmörk margra viðbragðsaðila. Huga þarf að möguleikum til sjúkraflutninga og löggæslu á svæðum sem eru þannig að hefðbundin ökutæki til slíkra nota komast ekki leiðar sinnar. Tryggja þarf fjármagn til slíkra nauðsynlegra grunnpáttu.

Þjónusta, fræðsla og upplýsingar:

Af hálfu Bláskógabyggðar er lögð áhersla á að áætlun um þá þjónustu sem til boða verði í hálendisþjóðgarði og skuldbindingar varðandi lágmarksþjónustu verði svæðisbundnar og unnar í samráði við þá sem til þekkja. Við ákvörðun um þjónustustig verði horft til margra þátta, svo sem öryggismála.

Virðingarfallst,

Ásta Stefánsdóttir
Sveitarstjóri Bláskógabyggðar